

SAKSBEHANDLER
Kari Larsen

VÅR REF.
20/05275-1

ARK. Sakarkiv
1.10.1

DERES REF.

INNVALGSTELEFON

DERES DATO

VÅR DATO
19.08.2020

TELEFAKS
+47 22 94 04 04
postmottak@ra.no
www.riksantikvaren.no

Finansdepartementet
Postboks 8008 Dep
0030 OSLO

Høring - forslag til nasjonalt statistikkprogram 2021-2023 - innspill fra Riksantikvaren

Vi viser til *Forslag til nasjonalt program for offisiell statistikk 2021-2023* som er sendt på høring 3. juni, med frist 21. august 2020.

Riksantikvaren er direktorat for kulturminneforvaltning og underlagt Klima- og miljødepartementet. Riksantikvaren har ansvar for at den statlige kulturminnepolitikken blir gjennomført, og har et overordnet faglig ansvar for fylkeskommunenes, Sysselmannens og Sametingets arbeid med kulturminner, kulturmiljøer og landskap. Kulturminner er spor etter mennesker som har levd før oss, deres liv og virke. Kulturmiljøforvaltning handler om bruk og vern av fysiske, faste kulturminner, som eksempelvis bygninger, fartøyer, gravhauger, bergkunst, bymiljøer eller landskap.

Kulturminnebegrepet dekker enkeltminner/objekter, mens begrepet kulturmiljø betegner et område der flere kulturminner inngår i en større sammenheng, som et område i en by, en setergrend eller et fiskevær. I det følgende vil vi benytte begrepet kulturmiljø som samlebetegnelse for kulturminner kulturmiljø og landskap.

Kulturmiljø er en del av den samlede klima- og miljøforvaltning, og understreker betydningen av å se natur og kulturmiljø i sammenheng med all arealdisponering og som grunnlag for en helhetlig miljø- og ressursforvaltning i et langsiktig perspektiv.

Forslagets omtale av kulturmiljøstatistikk – behov for utviklingsarbeid på feltet Riksantikvaren har ikke vært del av Utvalget for offisiell statistikk som har utarbeidet forslaget som nå er på høring, men har hatt dialog med Miljødirektoratet underveis i arbeidet.

I forslaget til nasjonalt statistikkprogram er kulturmiljø spesifikt nevnt som et område som skal utvikles til neste runde. På side 26, under punkt 5.9 Kultur og fritid står det:

«Utvikling: I programperioden vil det pågå utrednings- og utviklingsarbeid knyttet til statistikk på kulturarofeltet, hvor blant annet kulturmiljø er sentralt. Statistikker på dette feltet kan også bli en del av området Natur, klima og miljø.»

Tilsvarende står det på s. 34, under punkt 5.12 Natur, klima og miljø:

«I programperioden vil det pågå utviklingsarbeid knyttet til statistikk på kulturminnefeltet (se omtale under Kultur og fritid), og på naturmangfoldsområdet, hvor det per i dag er lite offisiell statistikk tilgjengelig.....»

Riksantikvaren er tilfreds med at forslaget er såpass tydelig på at kulturmiljø er et felt det skal jobbes spesifikt med i løpet av programperioden, og ser frem til et tett samarbeid med blant annet SSB om dette. Stortinget har nylig vedtatt en ny stortingsmelding om kulturmiljøpolitikken, St. meld. Nr. 16 (219-2020) *Engasjement, bærekraft, mangfold. Nye mål i kulturmiljøpolitikken*. Utvikling av statistikk og annet datagrunnlag for å kunne følge opp mål, satsinger og tiltak vil være viktig i oppfølging av meldingen. Riksantikvaren vil prioritere dette arbeidet fremover, og har også etablert en egen enhet for statistikk og analyse for å styrke egen kompetanse og kapasitet på feltet.

Den nylig vedtatte stortingsmeldingen understreker kulturmiljøfeltets kobling til det øvrige klima- og miljøfeltet, og Riksantikvaren er opptatt av at kulturmiljøstatistikk i hovedsak ses som en del av temaet Natur, klima og miljø. Likevel er det i noen sammenhenger også aktuelt å se kulturmiljøstatistikk som en del av kulturfeltet, slik det er nevnt i kap. 5.9 i forslaget til nasjonal statistikk. Begrepet kulturarv blir brukt for både immateriell og materiell kulturarv og omfatter fagfelt og aktører ut over Riksantikvarens sektoransvar, som f.eks. museer, arkiv og bibliotek.

SSB gjennomførte høsten 2019 er workshop om statistikk i kulturarvsektoren (se rapport: Kartlegging av statistikk i kulturarvsektoren. Resultat og oppfølging etter seminar om statistikk i kulturarvsektoren 21. - 22. oktober 2019/SSB Notater 2020/18). Rapporten er et viktig kunnskapsgrunnlag for det utviklingsarbeidet som er nevnt i forslaget til nasjonal statistikk, og inneholder konkrete punkter for oppfølging, som Riksantikvaren gjerne bidrar i.

Riksantikvarens egne data som grunnlag for statistikk

Sentrale kilder som Riksantikvaren forvalter og som er egnet for statistikk er

- Askeladden - Inneholder informasjon om kulturminner og kulturmiljøer som er fredet, vernet eller kulturminnefaglig vurdert som verneverdige.
- Digisak - Kulturminneforvaltningens søknadsportal knyttet til tilskudd og dispensasjoner. Nylig etablert og foreløpig med begrenset innhold.

Askeladden inneholder et bredt utvalg av egenskaper knyttet til alle fysiske kulturminner som forvaltes – deriblant art, datering, funksjon, vernestatus og tilstand. Noe av informasjonen har dog behov for utbedring før den enkelt kan benyttes til statistikk som er egnet for et bredere publikum. Kulturminnene har i all hovedsak nøyaktig geografisk plassering og det foreligger en del informasjon om utstrekning.

I tillegg samler vi også egne miljøovervåkningsdata om tilstand og utvikling, primært for å rapportere på nasjonale mål. Dataene samles i databasen Askeladden. Vi tror de nevnte kildene kan være mest sentrale for utvikling av nasjonal statistikk på området, men vil også vise til at det finnes mange registre/ databaser/ administrative- og saksbehandlingssystemer (som f.eks. eget saksarkiv og fotodatabase) som inneholder informasjon som per i dag ikke har til hensikt å fungere som statistikk, men som potensielt kan være gode kilder til registerdata. Hvorvidt det er ønskelig eller mulig å bygge statistikker på grunnlag av dette, bør utredes som en del av det videre arbeidet.

Internasjonalt samarbeid om statistikk på kulturmiljøområdet

I løpet av de siste årene har det vært en økende interesse for kulturmiljø- og kulturarvstatistikk, både fra ulike aktører/brukere, som for eksempel forskere, internasjonale organer og statistikkprodusenter. Internasjonalt er kulturarv, med fokus på bærekraft, et prioritert statistikkområde i EU fremover. UNESCO, som er FNs organisasjon for utdanning, vitenskap, kultur og kommunikasjon, prioriterer kulturarv gjennom FNs bærekraftsmål, og vi opplever

derfor en økende etterspørsel etter nasjonale data og statistikk fra UNESCO og andre typer internasjonale organisasjoner.

Riksantikvaren deltar i europeisk utviklingsarbeid om kulturarvstatistikk, og vi opplever økt etterspørsel etter, og behov, for flere, og bedre, nasjonale og internasjonale statistikker i prosjekter og ulike samarbeidsfora. Eksempel på internasjonalt samarbeid om statistikk på kulturmiljøfeltet der vi har deltatt, er «Material Cultural Heritage as a Strategic Territorial Development Resource: Mapping Impacts Through a Set of Common European Socio-economic Indicators»⁴, under EUs organ for regional utvikling, ESPON. ESPON-prosjektet har til hensikt å utarbeide indikatorer for kulturarvens samfunnsnytte ut fra et samfunnsøkonomisk perspektiv.

Internasjonalt arbeid med statistikkutvikling på feltet er i vekst også i den forstand at flere land, som f.eks. Sverige, England, Belgia og Østerrike, styrker sektorens egen kompetanse på feltet, gjennom blant annet egne statistikk/analyseenheter og fagkompetanse.

Internasjonale rapporteringsforpliktelser,

Pr i dag er det få internasjonale rapporteringsforpliktelser på kulturmiljøfeltet. Riksantikvaren har et rapporteringsansvar knyttet til bærekraftmål 11.4 (indikator 11.4.1), og har igangsatt et arbeid for å se på hvilke datakilder mv vi har som kan benyttes i denne rapporteringen.

Norge forplikter å rapportere på alle UNESCO-konvensjoner som Norge har ratifisert. Klima- og miljødepartementet har rapporteringsansvar for verdensarvkonvensjonen og Haag-konvensjonen. Haag-konvensjonens 2. protokoll omhandler beskyttelse av kulturverdier ved væpnet konflikt. Riksantikvaren har som fagdirektorat en definert rolle i denne rapporteringen. Når det gjelder Verdensarvkonvensjonen skal landene rapportere periodisk (hvert 6. år), på en rekke indikatorer for gjennomføring av verdensarvkonvensjonen nasjonalt og ulike tilstandsindikatorer for det enkelte verdensarvsted. Rapporteringen innehar både kvalitative og kvantitative indikatorer, og stiller krav til ulike underlagsdata og statistikk for dette formålet.

Når det gjelder andre konvensjoner på kulturarvfeltet, som f.eks. Europeisk konvensjon om vern av den arkeologiske kulturarv (Valetta-konvensjonen), Europarådets rammekonvensjon om kulturarvens verdi for samfunnet (Faro-konvensjonen), , og den europeiske landskapskonvensjonen ler det viktig med statistikk og lang tidsserier som legger til rette for å kunne følge med på nasjonal implementering.

Vennlig hilsen

Audun Skeidsvoll (e.f.)

Ass. riksantikvar

Kari Larsen

Brevet er elektronisk godkjent uten underskrift

Kopi til: Klima- og miljødepartementet, Postboks 8013 Dep, 0030 OSLO/
Miljødirektoratet, Postboks 5672 Sluppen, 7485 TRONDHEIM

